

28.6.2018

EOAK/963/2017

Beslutsfattare: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Föredragande: Esittelijäneuvos Mikko Sarja

ARVSSKATTEBESLUTS SPRÅK

1 KLAGOMÅLET

Klaganden bad justitieombudsmannen utreda Skatteförvaltningens förfarande. Klagomålet gällde på vilket språk besluten fattas inom arvsbeskattningen.

Enligt klaganden har det visat sig att om bouppteckningen t.ex. upprättas på svenska, fattas samtliga arvsskattebeslut i ärendet på svenska utan att beakta den skatteskyldigs kontaktspråk eller modersmål. Det här betyder i praktiken, att om det i dödsbo finns finskspråkiga arvtagare, får de sina arvsskattebeslut på svenska om bouppteckningen gjorts på svenska.

Vidare berättar klaganden, att han varit i kontakt med Skatteförvaltningens kundservice för en släktings räkning och frågat i fall det är möjligt att få arvsskattebeslutet på personens modersmål och kontaktspråk. Han hade fått till svar att det inte är möjligt utan att beslutet endast ges på det språk som bouppteckningen är gjord på. Vidare hade Skatteförvaltningen svarat att datorsystemet stöder endast ett språk används när man handlägger arvsskatten och beslutet ges också på det språket. Skatteförvaltningens kundtjänst erbjöd dock att översätta relevanta delar av beslutet, men då endast muntligen via telefon.

2 UTREDNING

2.1 Inriktning av utredning

Trots att klaganden inte specificerade något enskilt fall beslöt jag ändå att undersöka ärendet på en allmän nivå.

Jag bad Skatteförvaltningen utreda 1) på vilket sätt handläggningsspråket och beslutets språk bestäms i arvsbeskattningsärenden och 2) särskilt då det i samma dödsbo finns flera skatteskyldiga med olika modersmål och 3) har den skatteskyldig vars modersmål är annat än handläggningsspråk rätt att få en avgiftsfri översättning av beslutet.

Skatteförvaltningens personbeskattningsenhet gav en utredning (5.4.2017) och Skatteförvaltningen gav ett yttrande (20.4.2017, A24/00 04 01/2017).

Av handlingarna framgår följande.

2.2 Personbeskattningsenhetens utredning

Arvsbeskattningen verkställs på basis av en bouppteckning som upprättats efter den avlidne. Till grund för arvsbeskattningen tas också vissa bilagor till bouppteckningen, såsom testamente, äktenskapsförord etc. Någon skattedeklarationsblankett för arvsbeskattning efter i Finland avlidna personer finns överhuvudtaget inte. Bouppteckningen i sig anses alltså utgöra en skattedeklaration.

Som svar till frågorna i justitieombudsmannens utredningsbegäran konstaterar personsbeskattningssenheten att handläggningsspråket är det språk som bouppteckningen är upprättad på. Beslutens språk är samma som handläggningsspråket (frågor 1 och 2). Den skattskyldiga får alltid då hen ber om det, en avgiftsfri översättning av beslutet (fråga 3).

Då arvsbeskattningen i de fall då det finns flera arvtagare i en bouppteckning i praktiken resulterar i lika många beslut, är det ändamålsenligt att besluten fattas på det språk bouppteckningen är upprättad på. På så vis säkerställs en likadan, samtida och jämlik behandling av samtliga arvtagare. Då beslutet skrivs på samma språk som bouppteckningen, är en kontroll av beslutens korrekthet för den skattskyldige ofta lättare, än om besluten skrivits på annat språk.

I kundbetjäningen erbjuds en omedelbar muntlig översättning i de fall den skattskyldige undrar över något i sitt beslut. En avgiftsfri skriftlig översättning erbjuds, om den skattskyldiga ber om en.

2.3 Skatteförvaltningens yttrande

2.3.1 Lagstiftning

Grundlagen

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas bl.a. på grund av språk.

Enligt 17 § 2 mom. i grundlagen ska vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder.

Grundlagens 21 § ger var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Förvaltningslagen

Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

Enligt 7 § i förvaltningslagen ska möjligheterna att uträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

Enligt 8 § i förvaltningslagen ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri.

Enligt 9 § 2 mom. i förvaltningslagen gäller i fråga om en kunds rätt att använda sitt eget språk vid kommunikation med myndigheterna vad som särskilt föreskrivs om detta eller vad som följer av internationella avtal som är bindande för Finland.

Språklagen

Enligt 1 § i språklagen är Finlands nationalspråk finska och svenska.

Enligt 2 § i språklagen är syftet med lagen att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Målet är att vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.

Enligt 3 § i språklagen tillämpas denna lag hos domstolar och andra statliga myndigheter, hos kommunala myndigheter, självständiga offentligrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli, om inte något annat föreskrivs särskilt.

I 10 § i språklagen föreskrivs att i kontakter med statliga myndigheter och tvåspråkiga kommunala myndigheter har var och en rätt att använda finska eller svenska. Myndigheterna ska dessutom ordna möjlighet för den som ska höras att bli hörd på sitt eget språk, finska eller svenska.

I 12 § i språklagen föreskrivs om handläggningsspråket i förvaltningsärenden. Som handläggningsspråk i förvaltningsärenden används hos tvåspråkiga myndigheter partens språk. Har parterna olika språk eller vet man inte när saken väcks vilka samtliga parter är, ska myndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämma vilket språk som ska användas. Om valet av språk inte kan träffas på den grunden, används majoritetsspråket i myndighetens ämbetsdistrikt.

Enligt 19 § i språklagen ska domar, beslut och andra handlingar som myndigheten utfärdar i ärenden som avses i bl.a. 12 § i lagen skrivas på handläggningsspråket.

I 20 § i språklagen föreskrivs om rätten att få översättning av expeditioner och andra handlingar. Enligt bestämmelsen, om en stämningsansökan, en dom, ett beslut, ett protokoll eller någon annan handling skrivits på ett annat än någon av parternas språk, ska en statlig myndighet och en tvåspråkig kommunal myndighet på begäran ge parten en avgiftsfri officiell översättning av dessa handlingar till den del de gäller partens rätt, fördel eller skyldighet, om inte något annat följer av 2 mom.

2.3.2 Skatteförvaltningens förfarande vid verkställandet av arvsskatten

Skatteförvaltningen verkställer arvsbeskattningen av dödsboets delägare utifrån den avlidnes bouppteckning som tillställts Skatteförvaltningen och de till bouppteckningen bifogade handlingarna. Skatteförvaltningen sammanställer besluten om arvsskatt för dödsboets delägare på det nationalspråk på vilket bouppteckningen har avfattats i den avlidnes dödsbo. Om den avlidnes bouppteckning har avfattats på svenska, styrs handlingen i Skatteförvaltningen för behandling till den svenskspråkiga arbetslistan. I syfte att säkerställa enhetligheten fattas besluten om arvsskatt för delägarna i dödsboet i samma arbetslista på svenska, även om beslutet

om arvsskatt också riktar sig till en delägare i dödsboet vars kontaktspråk är finska enligt Skatteförvaltningens kunddatabas. Motsvarande förfarande tillämpas när den avlidnes bouppteckning har avfattats på finska, varvid behandlingen styrs till den finskspråkiga arbetslistan och delägarnas arvsskattebeslut uppgörs på finska oaktat delägarens kontaktspråk.

Skatteförvaltningen har genom detta förfarande eftersträvat att säkerställa en enhetlig behandling av besluten för delägarna i dödsboet. Förfarandet som valts i Skatteförvaltningen stöds även av det faktum att kontaktspråket för delägarna i dödsboet i regel motsvarat det språk på vilket bouppteckningen efter den avlidne som dödsboet har tillställt Skatteförvaltningen har uppgjorts.

I sådana sällsynta fall där kontaktspråket för en delägare i dödsboet avviker från det språk som använts i dödsboets bouppteckning, översätts dödsbodelägarens arvsskattebeslut på delägarens begäran i enlighet med 20 § i språklagen till delägarens kontaktspråk i syfte att säkerställa den berörda partens rättigheter.

Enligt klagoskriften meddelades klaganden i Skatteförvaltningens telefontjänst att endast de väsentliga delarna av arvsskattebeslutet kommer att översättas och att klaganden inte har rätt att få en skriftlig översättning. Utifrån klagoskriften har man vid Skatteförvaltningen inte kunnat utreda riktigheten hos den information som getts till klaganden och den information som klaganden mottagit. Skatteförvaltningen konstaterar att en delägare i ett dödsbo alltid har rätt att på begäran få sitt beslut om arvsskatt skriftligt översatt till sitt kontaktspråk, dvs. till antingen finska eller svenska.

Med hänvisning till det ovan anförda och till Personbeskattningsenhetens redogörelse konstaterar Skatteförvaltningen att en kund hos Skatteförvaltningen har rätt att på begäran få de beslut och tjänster som berör kunden på sitt modersmål. Sålunda får en kund hos Skatteförvaltningen, med avvikelse från besvärsskriften, på begäran sitt arvsskattebeslut översatt till sitt kontaktspråk oberoende av vilket språk som använts i den avlidnes bouppteckning.

Med anledning av klagoskriften ska Skatteförvaltningen såväl i sina utbildningar som i sina anvisningar fästa kundrådgivarnas uppmärksamhet vid den rådgivning som ges kunderna så att Skatteförvaltningens kunder inte får en felaktig bild av sin rätt att få beslut om arvsskatt på sitt kontaktspråk oberoende av på vilket språk bouppteckningen har gjorts.

3 AVGÖRANDE

Angående de tillämpliga bestämmelserna hänvisar jag till Skatteförvaltningens yttrande. Därtill hänvisar jag till 37 § 1 mom. (783/2016) i lagen om skatt på arv och gåva. Enligt denna bestämmelse, när Skatteförvaltningen har verkställt beskattningen ska den som har debiterats arvs- eller gåvoskatt tillställas ett beskattningsbeslut och en utredning om grunderna för beskattningen samt anvisningar om hur ändring kan sökas i beskattningen. I denna lag finns inga särskilda språkbestämmelser.

Klaganden har inte specificerat något enskilt fall. Därför kan jag bedöma ärendet endast på en allmän nivå.

Jag konstaterar att om det i ett dödsbo finns flera delägare med olika modersmål måste situationen bedömas på grund av 12 § och 20 § i språklagen.

Som utgångspunkt konstaterar jag att för ärendet bestäms alltid endast ett handläggningspråk och språket i den handling som innehåller ett beslut bestäms alltid på basis av detta språk (RP 92/2002 rd, s. 79).

Om delägarna i ett dödsbo har olika språk, ska skattemyndigheten med beaktande av delägarnas rätt och fördel bestämma vilket språk som ska användas. Om valet av språk inte kan träffas på den grunden, används majoritetsspråket i skattemyndighetens ämbetsdistrikt.

Om arvsbeskattningsbeslut skrivits på ett annat än någon av delägarnas språk, ska skattemyndigheten på begäran ge delägaren en avgiftsfri officiell översättning av beslutet till den del de gäller partens rätt, fördel eller skyldighet. Översättningen behöver inte göras på myndighetens initiativ, utan då delägaren begär det. Det är uttryckligen fråga om delägarens rätt till översättning och skattemyndigheten inte har obegränsad prövningsrätt i ärendet. Det är inte ändamålsenligt att ålägga skattemyndigheten att se till att ett arvsbeskattningsbeslut översätts i sådana fall då delägaren inte är intresserad av en sådan översättning eller inte behöver en sådan eller när hen inte nås (jämför RP 92/2002 rd, s. 87–88).

Skatteförvaltningen har redogjort sitt allmänna förfaringsätt. En kund har rätt att på begäran få de beslut och tjänster som berör kunden på sitt modersmål. Sålunda får en kund på begäran sitt arvsskattebeslut översatt till sitt kontaktspråk oberoende av vilket språk som använts i den avlidnes bouppteckning.

Enligt min uppfattning motsvarar Skatteförvaltningens förfarande allmänt de krav som språklagen ställer.

Trots detta är det inte uteslutet att klaganden hade fått felaktiga råd då han kontaktade skatteförvaltningen. Till denna del har Skatteförvaltningen framfört att den i framtiden ska såväl i sina utbildningar som i sina anvisningar fästa kundrådgivarnas uppmärksamhet vid den rådgivning som ges kunderna så att Skatteförvaltningens kunder inte får en felaktig bild av sin rätt att få beslut om arvsskatt på sitt kontaktspråk oberoende av på vilket språk bouppteckningen har gjorts.

På grund av ovan stående anser jag att ärendet inte förutsätter ytterligare åtgärder från min sida.